

Adroddiad i'r: CABINET

Dyddiad y Cyfarfod: 4 Medi 2012

Aelod Cabinet Arwain: Y Cyngorydd Bobby Feeley, Aelod Arweiniol Gofal Cymdeithasol a Gwasanaethau Plant

Swyddog Arwain: Sally Ellis, Cyfarwyddwr Moderneiddio a Lles

Teitl: Newidiadau yn y rhaglen Cefnogi Pobl

1 Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Yn yr adroddiad, disgrifir y datblygiadau diweddar yn y trefniadau arfaethedig i'r Rhaglen Cefnogi Pobl a gofynnir i'r Cabinet gytuno i gael Aelodau Arwain yn gynrychiolwyr ar y Pwyllgor Cydweithio Rhanbarthol.

2 Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Ar ôl proses hir o ymgynghori a chyd-drafod, mae newidiadau allweddol ym mhroses weinyddu'r rhaglen Cefnogi Pobl yn digwydd ledled Cymru. Mae'r rhain yn cynnwys dechrau symud i fformiwla dosbarthu cyllid newydd, a throsglwyddo cyfrifoldebau contractio ar gyfer rhai gwasanaethau o Lywodraeth Cymru i awdurdodau lleol o 1 Awst 2012. Yn ogystal, mae trefniadau llywodraethu newydd, gan gynnwys Pwyllgorau Cydweithio Rhanbarthol, gyda chyfrifoldebau allweddol am y Rhaglen Cefnogi Pobl, yn cael eu sefydlu ledled Cymru. Mae angen i'r Cabinet ddeall yr amrywiaeth o faterion dan sylw a phenderfynu ar gyfranogi ym Mhwyllgor Cydweithio Rhanbarthol Gogledd Cymru.

3 Beth yw'r Argymhellion?

Argymhellir bod y Cabinet

3.1 yn enwebu'r Aelod Arwain dros Ofal Cymdeithasol a Gwasanaethau Plant i fod yn gynrychiolydd aelodau etholedig Cyngor Sir Ddinbych ar Bwyllgor Cydweithio Rhanbarthol Cefnogi Pobl Gogledd Cymru, gyda'r Cyfarwyddwr Moderneiddio a Lles yn swyddog dirprwyedig yn ei habsenoldeb.

3.2 yn cyfeirio effaith y trefniadau Cefnogi Pobl newydd ar ddarparu a chyllido gwasanaethau Cefnogi Pobl yn Sir Ddinbych i gael ei hystyried yn fanwl yn rhan o'r Rhaglenni Gwaith Craffu

4 Manylion yr adroddiad

Cefndir

4.1 Mae Cefnogi Pobl yn rhaglen sylweddol sy'n darparu gwasanaethau cymorth "cysylltiedig â thai" i ystod eang o grwpiau sy'n agored i niwed, gan gynnwys pobl ddigartref, pobl ag anghenion iechyd meddwl, anabledau dysgu, yr ifanc a'r agored i niwed, pobl ag angen mewn perthynas â chamddefnyddio sylweddau, cyn-droseddwyr, pobl sy'n ffoi rhag trais domestig, a phobl hŷn. Y nod yw eu galluogi i gynnal tai diogel wrth ddatblygu agweddau eraill ar eu bywydau gan hyrwyddo

annibyniaeth. Mae'r Rhaglen Cefnogi Pobl wedi'i gwerthuso ar lefel genedlaethol a dangoswyd ei bod yn darparu buddion ariannol a buddion eraill sy'n gadarnhaol iawn.

- 4.2** Yn 2011/12, cafodd Sir Ddinbych £6.9m o gyllid drwy'r Rhaglen Cefnogi Pobl a ariannodd ryw 2404 uned o gymorth (gallu mwyaf gan gynnwys gwasanaethau warden pobl hŷn) ar unrhyw adeg, ar draws amrywiaeth o ddwyster ymyriadau.

Adolygiad Aylward

- 4.3** Comisiynwyd adolygiad annibynnol o'r rhaglen Cefnogi Pobl gan Lywodraeth Cymru a chyhoeddwyd yr adroddiad ym mis Tachwedd 2010. Roedd yr adroddiad hwn yn gwneud 25 argymhelliad, a dderbyniwyd wedyn gan Lywodraeth Cymru.

- 4.4** Roedd yr adolygiad o'r trefniadau cefnogi pobl yn cynnwys yr argymhellion allweddol canlynol:

- Creu un ffrwd ariannu (y Grant Cefnogi Pobl [SPG] a'r Grant Refeniw Cefnogi Pobl [SPRG]) i'w thalu i awdurdodau lleol a ddylai barhau i gael ei neilltuo (a'r enw arni fydd y Grant Rhaglen Cefnogi Pobl neu SPPG)
- Gweinyddu'r grant gan bwyllgor cydweithio lleol a fyddai'n cynnwys cynrychiolwyr rhanddeiliaid allweddol gan gynnwys darparwyr, prawf, iechyd etc. Dylai hwn fod yn fesur dros dro cyn sefydlu dull trawsffiniol yn ddiweddarach
- Cyflwyno pwyllgorau cydweithio rhanbarthol (RCC) ar draws nifer o sectorau, a chanddynt rolau penodol o ran llywodraethu'r rhaglen yn gyffredinol
- Dosbarthu cyllid drwy fformiwla dosbarthu sy'n seiliedig ar anghenion gyda'r Tîm Adolygu'n cynnig fformiwla dros dro
- Sefydlu Bwrdd Cynghori Gweinidog (Bwrdd Cynghori Cenedlaethol Cefnogi Pobl) i gynghori'r Gweinidog.

Goblygiadau i Sir Ddinbych

- 4.5** Mae pob un o'r argymhellion uchod yn cynnwys goblygiadau i Sir Ddinbych. Y rhain ydy'r amlycaf:

- rhagwelir y bydd gweithredu'r fformiwla dosbarthu ar sail anghenion y cyfeirir ato uchod yn arwain at gwtogi £1.5m ar gyllid yn Sir Ddinbych dros gyfnod o 5 mlynedd, gan ddechrau yn 12/13. Mae Sir Ddinbych wedi paratoi sut bydd yn ceisio lliniaru'r golled hon, ond mae'n dal yn golled sylweddol iawn o gyllid, gydag effaith benodol yn debygol ar wasanaethau gofal cymdeithasol i oedolion

- mae datblygu un ffrwd gyllid yn golygu trosglwyddo, mewn amserlen dynn iawn, llawer iawn o gyfrifoldebau ariannol a chontractio ychwanegol i Sir Ddinbych, a oedd yn cael eu hysgwyddo'n flaenorol gan Lywodraeth Cymru.

- mae sefydlu Pwyllgorau Cydweithio Rhanbarthol a Bwrdd Cynghori'r Gweinidog yn lleihau'r rôl a fu gan y Cyngor yn flaenorol, drwy bwyllgor cydweithio lleol, mewn gweinyddu'r rhaglen. Mae canllawiau newydd a

newidiadau mewn telerau ac amodau grant hefyd yn lleihau hyblygrwydd.

Rhoi'r newidiadau ar waith

- 4.6** Bu'r newidiadau a gynigiwyd yn ddadleuol mewn llawer o agweddau. Mae llywodraeth leol wedi bod yn arbennig o bryderus am y gofyniad i gydweithio'n rhanbarthol er bod y cyfrifoldeb a'r atebolrwydd am arian grant yn parhau i'w cadw ar lefel awdurdod lleol unigol. Fodd bynnag, ar ôl proses hir o ymgynghori a chyd-drafod, mae Llywodraeth Cymru wedi gwneud rhai newidiadau yn y canllawiau, yn enwedig ynghylch rôl y Pwyllgor Cydweithio Rhanbarthol. Mae Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru wedi nodi y byddai'n cefnogi'r trefniadau newydd, o ganlyniad i'r newidiadau hyn. Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwmo i adolygu'r trefniadau a amlinellir yn y canllawiau cyn pen y flwyddyn bontio, h.y. yn 2013/14 a, gyda'r addewidion hyn wedi'u gwneud, mae Llywodraeth Cymru wedi symud ymlaen i weithredu eu newidiadau arfaethedig.
- 4.7** Gofynnwyd i bob rhanbarth arddangos, erbyn 1 Awst, eu "parodrwydd" i sefydlu Pwyllgorau Cydweithio Rhanbarthol. Mae Gogledd Cymru wedi bodloni'r meini prawf a osodwyd gan Lywodraeth Cymru. Gofynnwyd i bob awdurdod lleol nodi y gallai weinyddu taliadau i'r darparwyr lle'r oedd cyfrifoldebau contractio'n trosglwyddo o Lywodraeth Cymru. Yn gyfnewid am sicrhad ar y ddau gyfrif, byddai Llywodraeth Cymru'n parhau i dalu grant. Gofynnwyd ymhellach i'r awdurdodau lleol gytuno, erbyn 14 Awst, eu bod yn derbyn y telerau ac amodau grant newydd a'r canllawiau newydd. Mae Sir Ddinbych wedi gwneud hyn ond mae ganddi bryderon o hyd a gofnodwyd yn ffurfiol gyda Llywodraeth Cymru.

Y strwythur darparu newydd

- 4.8** Mae prif gydrannau'r strwythur darparu newydd, fel y nodwyd yn y canllawiau terfynol a gafwyd yn ddiweddar, wedi'u gosod yn Atodiad I. Mae hyn yn cynnwys y rôl arfaethedig i'r Pwyllgor Cydweithio Rhanbarthol a'r "Awdurdod Lleol Cydlynu" – a chytunwyd mai Conwy fydd hwn ar gyfer Gogledd Cymru. Mae hefyd yn cynnwys y ffordd y rhagwelir y bydd rôl yr awdurdod lleol unigol yn ffitio i'r strwythur rhanbarthol – gweler paragraffau 2.52 i 2.56 sydd ynghlwm. Trefnwyd cyfarfod cyntaf y Pwyllgor Cydweithio Rhanbarthol ar gyfer 14 Medi.
- 4.9** Mae llawer o bethau anhysbys ynghylch y ffordd y bydd y strwythur darparu newydd yn gweithredu. Er bod swyddogion arwain Cefnogi Pobl wedi cydweithio ar draws y rhanbarth ers ychydig, nid oes dim corff amlsector tebyg, sy'n cynnwys comisiynwyr a darparwyr, wedi bodoli o'r blaen felly nid oes hanes o berthynas ac ymddiriedaeth yn sail i'r cydweithio. Cred yr holl randdeiliaid fod buddion i'w cael o weithio trawsffiniol, yn enwedig os oes anghenion arbenigol. Fodd bynnag, mae'n bosibl y bydd anghytuno ynghylch y ffordd y dehonglir y trefniadau a'r canllawiau newydd ac ni roddwyd cynnig eto ar y

trefniadau arfaethedig ar gyfer darparu consensws ac uwchraddio. Er nad oes gan Bwyllgorau Cydweithio Rhanbarthol “ddim pwerau na swyddogaethau gweithredol” ac er eu bod yn “cynghori”, mae’n amlwg y gallant arfer pŵer sylweddol drwy’r ffordd y mae eu rolau’n cael eu cyflawni. Gallai hyn wneud cyrff sy’n dal grantiau yn agored i risg yn ogystal â’r risg hwnnw o’r gostyngiad cyllid oherwydd aiddosbarthu. Mae hyn yn arbennig o wir yng Ngogledd Cymru oherwydd bydd pob awdurdod yno ar ei golled o dan yr aiddosbarthu.

4.10 Mae’r argymhellion i’r Cabinet a nodir ym mharagraffau 3.1 a 3.2 yn adlewyrchu’r farn y dylai Sir Ddinbych gyfranogi yn y trefniadau newydd, er gwaethaf y risgiau, ac anelu at ddylanwadu ar y darparu o’r “tu mewn i’r babell”. Fodd bynnag, mae’r math o risgiau’n golygu bod angen craffu’n ofalus ar effaith y trefniadau newydd, yn enwedig dros y 12 mis nesaf, wrth i’r prif newidiadau gael eu cyflwyno.

5 Sut mae’r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Bydd cydweithio rhanbarthol a strategaeth ranbarthol ar gyfer comisiynu a darparu gwasanaethau yn cyfrannu tuag at reoli’r gostyngiad yn y grant ac at warchod gwasanaethau rheng flaen. Fodd bynnag, mae angen inni sicrhau bod y trefniadau terfynol ar gyfer Pwyllgorau Cydweithio Rhanbarthol yn cyflawni hyn yn effeithiol.

6 Beth fydd yn ei gostio a sut bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Amcangyfrifir y bydd y grant Cefnogi Pobl dros y 5 mlynedd nesaf yn cael ei ostwng tua £1.5m ar gyfer Sir Ddinbych.

7 Pa ymgynghoriadau sydd wedi’u cynnal?

Bu Llywodraeth Cymru’n ymgynghori’n helaeth ar y canllawiau Cefnogi Pobl drafft, a oedd yn cynnwys y cynigion cyntaf ar gyfer Pwyllgorau Cydweithio Rhanbarthol, ac ail ymarfer ymgynghori a gaeodd ar 12 Mehefin 2012. Bydd yr adolygiad a gynlluniwyd gan Lywodraeth Cymru o’r Canllawiau/trefniadau newydd yn cynnwys asesiad o’r ffordd y mae’r Rhaglen yn bodloni gofynion Cynllun Cydraddoldeb Sengl Llywodraeth Cymru a’i gynllun gweithredu.

8 Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Bu’r cyngor yn ochelgar yn sefydlu cronfa wrth gefn i helpu i liniaru effaith y toriadau sydd i ddod i’r grant Cefnogi Pobl a’r goblygiadau am gymhwyster rhai gwasanaethau a ariennir ar hyn o bryd a fyddai’n cael eu hepgor efallai o dan y trefniadau newydd. Mae’r cynnig diweddaraf mewn perthynas â phwerau’r pwyllgorau rhanbarthol fel petai’n mynd yn groes i’r Adolygiad drwy waredu penderfynu lleol a chyflwyno gweithdrefnau cymeradwyo a monitro rhy gymhleth. Byddai oedi tan fis Ebrill 2013 fel petai’n ddewis synhwyrol.

Mae hefyd diffyg eglurder yng nghanllawiau Llywodraeth Cymru am yr hyn sy’n wariant cymwys e.e. mae costau gweinyddu’r rhaglen yn cael eu hariannu ar hyn o bryd gan y grant, ond nid yw’r canllawiau newydd yn egluro sut dylid ymdrin â hwy yn y dyfodol.

Ac er bod Llywodraeth Cymru'n gofyn am gyflwyno cynlluniau 3 blynedd, dim ond fesul blwyddyn y bydd yn cytuno ar gyllid, gan ei gwneud yn anodd cynllunio'n iawn.

9 Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Cyfeirir at y prif risgiau ym mharagraffau 4.4 i 4.8 sef ailddosbarthu grant a fydd yn arwain at lai o gyllid i Sir Ddinbych, diffyg eglurder mewn rhai agweddau ar y canllawiau, diffyg eglurder parhaus mewn rhai agweddau ar lywodraethu, a'r ffaith na roddwyd cynnig ar y strwythur darparu newydd.

Mae'r Cyngor wedi sefydlu cronfa wrth gefn i helpu i liniaru effaith colli cyllid Cefnogi Pobl. Mae hefyd wedi gofyn yn ffurfiol am sicrhad gan Lywodraeth Cymru am bwyntiau penodol o'r canllawiau er mwyn lleihau risgiau posibl. Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i adolygu'r trefniadau a nodwyd yn y canllawiau cyn pen y flwyddyn bontio, h.y. yn 2013/14.

10 Pŵer i wneud y Penderfyniad

I bennu cynnwys unrhyw gynllun, strategaeth neu ddogfen polisi arall, mae cymeradwyaeth yr Aelod Cabinet Arwain yn ofynnol yn unol ag Offeryn Statudol 2001 Rhif 2291 (W,179) Rheoliad 4 (3)(c) + (d).